

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Νεότερη Ελληνική Ιστορία Α'

Ενότητα 2: Το εθνικό κράτος

Κατερίνα Γαρδίκια

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Το εθνικό κράτος

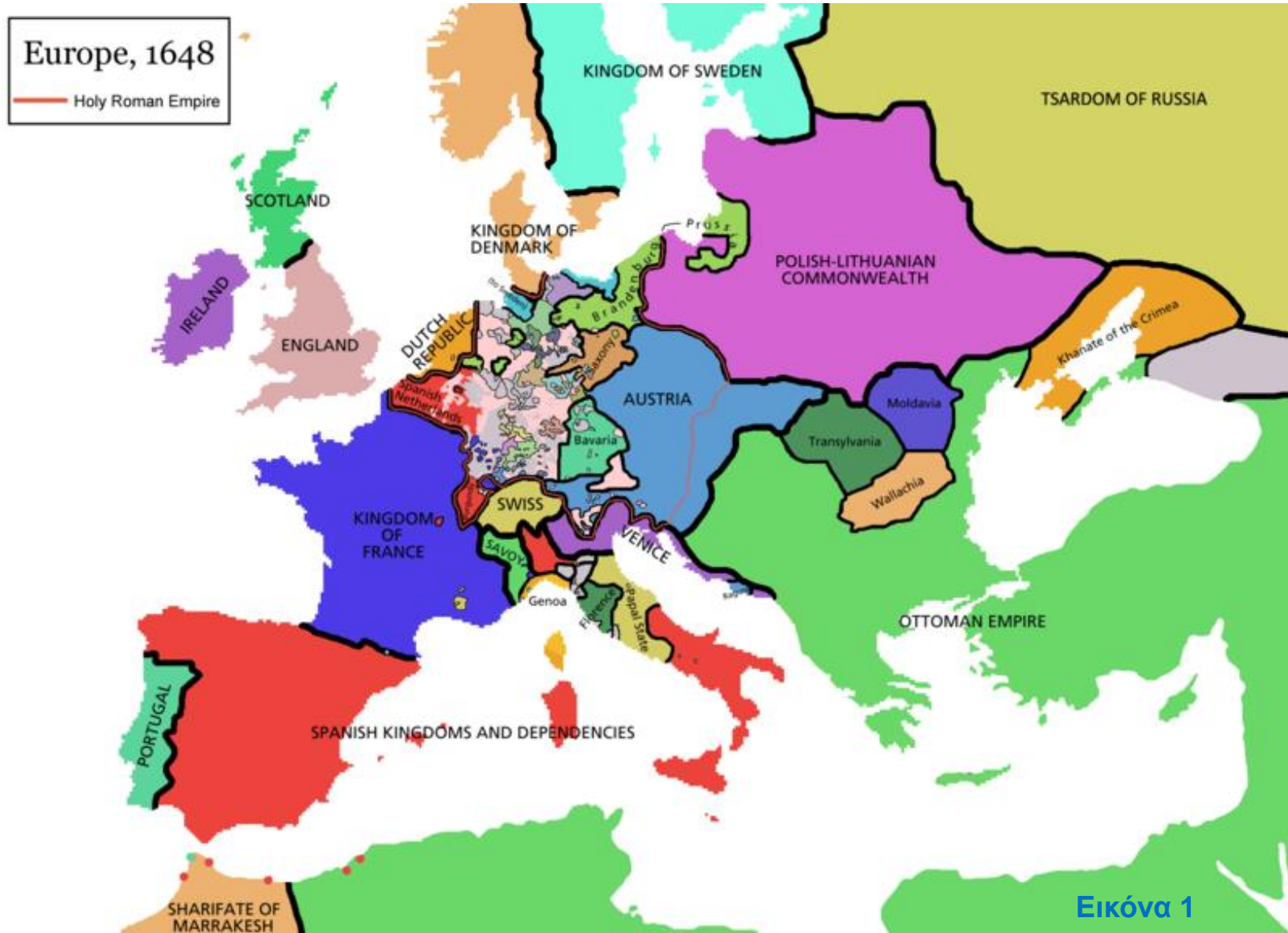

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

- Σταθερός πληθυσμός
- Συμπαγής εδαφική έκταση
- Κυριαρχία
- Βιωσιμότητα
- Αναγνώριση
- Μονοπωλιακή άσκηση εξουσίας

Ευρώπη, 1648

Εικόνα 1

Ευρώπη, 1815

Εικόνα 2

Βρεταννία ως “συγκροτημένο” (consolidated) κράτος

Τα ποικίλλα συμφέροντα “μετά το 1688 προσπάθησαν να αντιληφθούν, να υποτάξουν ή να εκμεταλλευτούν την οικονομικο-στρατιωτική σύγκρουση που προέκυψε μέσα από την αντιπαράθεση των αντίθετων δυνάμεων. Προσπάθησαν να το επιτύχουν μέσα από μια από τις δύο αντίθετες διαδικασίες: αφενός περιορίζοντας τη δύναμη του κράτους, αφετέρου καταλαμβάνοντας το κράτος έτσι ώστε να θέσουν υπό τον έλεγχό τους τους κρατικούς πόρους.”

John Brewer, *The Sinews of Power*, 251.

Διακήρυξη Υψηλάντη

Ίάσιον 24 Φεβρουαρίου 1821

Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὦ Ἕλληνες! Πρό πολλοῦ οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης πολεμοῦντες ὑπὲρ τῶν ἰδίων δικαιωμάτων καὶ ἐλευθερίας αὐτῶν, μᾶς ἐπροσκάλουν εἰς μίμησιν.

Αὐτοί, καίτοι ὅποσοῦν ἐλεύθεροι, ἐπροσπάθησαν ὅλαις δυνάμεσι νά αὐξήσουν τὴν ἐλευθερίαν καὶ δι' αὐτῆς πᾶσαν αὐτῶν εὐδαιμονίαν. Οἱ ἀδελφοί μας καὶ φίλοι εἶναι παντοῦ ἔτοιμοι. Οἱ Σέρβοι, οἱ Σουλιῶται καὶ ὅλη ἡ Ἡπειρος ὀπλοφοροῦντες μᾶς περιμένουν. Ἄς ἐνωθῶμεν λοιπὸν μὲ ἐνθουσιασμόν. Ἡ πατρίς μᾶς προσκαλεῖ.

Ἡ Εὐρώπη προσηλώνουσα τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς ἡμᾶς, ἀπορεῖ διὰ τὴν ἀκινήσιάν μας. ...

Anderson

- Φαντασιακή κοινότητα
- Έντυπος καπιταλισμός
- Γλωσσική τυποποίηση
- Κρεολοί πρωτοπόροι

Έντυπος καπιταλισμός

“Οι έντυπες γλώσσες έθεσαν τις βάσεις για τις εθνικές συνειδήσεις με τρεις διακριτούς τρόπους. Πρώτα και κύρια, δημιούργησαν ενοποιημένα πεδία ανταλλαγών και επικοινωνίας ανάμεσα στα λατινικά και την ομιλούμενη δημόδη γλώσσα. ...

Δεύτερον ο έντυπος καπιταλισμός προσέδωσε στη γλώσσα μια νέα στερεότητα, η οποία μακροπρόθεσμα συνέβαλε στη δημιουργία μιας εικόνας αρχαιότητας, η οποία υπήρξε κεντρικής σημασίας για την υποκειμενική ιδέα του έθνους. ...

Τρίτον, ο έντυπος καπιταλισμός δημιούργησε γλώσσες ισχύος διαφορετικές από τις παλαιότερες δημόδεις γλώσσες της διοίκησης. ...” (Anderson, 44)

Gellner

- Σύμπτωση έθνους - κράτους
- Κοινωνική κινητικότητα και επιμερισμός έργου στις αγροτικές και βιομηχανικές κοινωνίες
- Βιομηχανική ανάπτυξη
- Επικοινωνία, εκπαιδευτικό σύστημα και κράτος
- Μονοπώλιο νομιμοποιημένης κουλτούρας και υψηλή κουλτούρα

Βιομηχανική κοινωνία

“Στη σύγχρονη κοινωνία καμμία κοινωνική υπο-ομάδα δεν μπορεί πλέον να αναπαράγεται, αν είναι μικρότερη από μια που να είναι ικανή να συντηρήσει ένα ανεξάρτητο εκπαιδευτικό σύστημα. ...

Μια κοινωνία της οποίας ολόκληρο το πολιτικό σύστημα, καθώς και η κοσμοθεωρία και η ηθική τάξη, βασίζονται σε τελική ανάλυση στην οικονομική ανάπτυξη, ... της οποίας η νομιμοποίηση εξαρτάται από την ικανότητά της να συντηρεί και να ικανοποιεί αυτές τις προσδοκίες, είναι δεσμευμένη από την ανάγκη της καινοτομίας και επομένως από τις αλλαγές στις δομές στην απασχόληση. ...” (Gellner, 32)

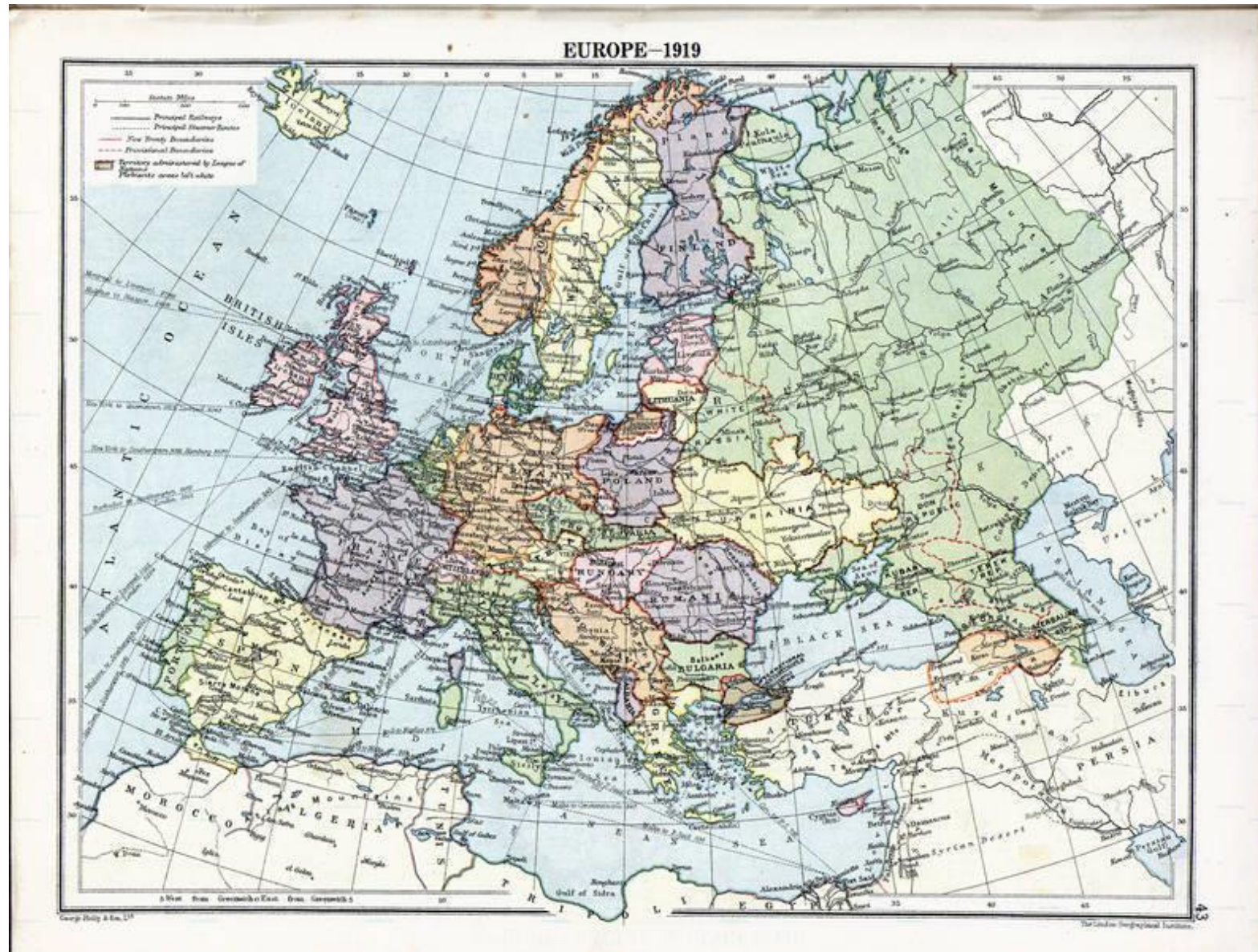

Ταυτότητες

“Όταν οι συνολικές κοινωνικές συνθήκες δημιουργούν τυποποιημένες, ομοιογενείς, κεντρικά ελεγχόμενες 'υψηλές κουλτούρες', που επικρατούν σε όλο τον πληθυσμό, όχι μόνο στα ηγετικά στρώματα, τότε προκύπτουν συνθήκες στις οποίες καθορισμένα, ενοποιημένα πολιτισμικά πρότυπα (cultures), βασισμένα στο εκπαιδευτικό σύστημα, σχηματίζουν το μόνο σχεδόν πράγμα, με το οποίο οι άνθρωποι ταυτίζονται με τη θέλησή τους και συχνά με πάθος. Οι κουλτούρες τώρα μοιάζει να αποτελούν το φυσικό αντικείμενο πολιτικής νομιμοποίησης” (Gellner, 55)

Ευρώπη Συνθήκης Βερσαλλιών, 1919

Εικόνα 3

Βοηθητικές ερωτήσεις:

Μάθημα 2

Το εθνικό κράτος

1. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του εθνικού κράτους?
2. Ποια είναι η σημασία του έντυπου καπιταλισμού για τη διαμόρφωση του εθνικισμού κατά τον Benedict Anderson?
3. Ποια είναι η σημασία της υψηλής κουλτούρας για τη διαμόρφωση του έθνους κατά τον Ernest Gellner?
4. Ποιος είναι ο σκοπός του νεοτερικού έθνους?
5. Ποιο από τα διεθνή συστήματα βασίστηκε στα εθνικά κράτη με την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών?

Βιβλιογραφία

- Anderson, B. *Φαντασιακές κοινότητες*. Αθήνα: Νεφέλη, 1997 <1983>.
- Gellner, E. *Έθνη και εθνικισμός*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1992 <1983>.
- Kitromilides, P. M. “‘Imagined Communities’ and the Origins of the National Question in the Balkans.” M. Blinkhorn, και Th. Veremis. *Modern Greece: Nationalism and Nationality*. Αθήνα: ELIAMEP, 1990. 23–66.
- Peckham, R. S. *National Histories, Natural States: Nationalism and the Politics of Place in Greece*. Λονδίνο: I.B. Tauris, 2001.
- Λιάκος, Α. *Πώς στοχάστηκαν το έθνος αυτοί που ήθελαν να αλλάξουν τον κόσμο;*. Αθήνα: Πόλις, 2005.

Χρονολογίες

- 1648 Ειρήνη της Βεστφαλίας
- 1776 Αμερικανική επανάσταση
- 1789 Γαλλική επανάσταση
- 1814-15 Συνέδριο Βιέννης
- 1919 Συνθήκη των Βερσαλλιών

Τέλος Ενότητας

Το εθνικό κράτος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

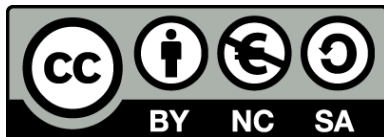
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Κατερίνα Γαρδίκια, 2015. «II 18. Νεότερη Ελληνική Ιστορία Α'. Ενότητα 2: Το εθνικό κράτος.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών :

1. "Europe map 1648". Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europe_map_1648.PNG#/media/File:Europe_map_1648.PNG
2. Perry-Castañeda Library, Map Collection, http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/history_europe.html (image: http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/europe1815_1905.jpg)
3. "Europe map 1919". Licensed under Public Domain via Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europe_map_1919.jpg#/media/File:Europe_map_1919.jpg

